

«Рівень самоактуалізації подружжя і їх задоволеність браком»

Усе в світі починається з сім'ї. І якщо ми хочемо змінити світ на кращий, ми повинні почати із зміни сімейних відносин. Недаремно в кінці ХХ сторіччя експерти ООН відвели демографічним проблемам друге місце серед всіх світових проблем. Актуальність досліджень в області сімейної психології визначена перш за все кризою сім'ї, пов'язаною з відсутністю традицій рівноправного спілкування подружжя в стрімко змінній сучасній сім'ї, із зростанням кількості розлучень, появою нових (спотворених) форм взаємин партнерів і так далі. Серед найбільш важливих наукових проблем сімейної психології слід виділити проблему дослідження якості браку.

Існують два основні підходи до визначення якості (успішності) браку – соціологічний і психологічний. При соціологічному підході показником якості браку є його збереження, тобто відсутність розлучення. Цю характеристику ще називають стабільністю браку. При психологічному підході для диференціації успішних і неуспішних сімей використовується такий показник, як відношення подружжя до власного браку, яке називають задоволеністю браком [2].

Численні дослідження радянських і зарубіжних психологів (А. Адлер, Ю. Е. Альошина, Л. Я. Гозман, М. Яффе, Ф. Фенвік) свідчать про те, що на міжособові відносини подружжя впливають їх особливості особистості. На перший план виходить рівень особової зрілості подружжя. На жаль, відсутній емпіричний аналіз поняття рівня зрілості особи. Операціональним аналогом особової зрілості, на думку ряду дослідників, виступає категорія самоактуалізації [1][2][5][8][10].

Психологи гуманістичного напрямку (А. Маслоу, К. Роджерс, Р. Мей) визначають прагнення до самоактуалізації як природжене і таке, що виявляється в природному розгортанні в часі закладених в індивідові потенцій. На думку А. Маслоу, можливість самореалізації (тут те ж, що і самоактуалізація) відкривається після задоволення дефіцитарних потреб нижчого і середнього рівнів (фізіологічних, безпеки і захисту), оскільки це є основою для вищих

потреб - в самоповазі, самоактуалізації. В результаті, людина стає уважнішою до себе, приймає на себе відповідальність за ухвалені рішення, інакше взаємодіє з реальністю. Основними характеристиками особи, що самоактуалізується, А. Маслоу вважав: ухвалення, природність, незалежність, креативність, відчуття спільності, демократичність, ефективне сприйняття реальності і ін.[8]

Згідно А. Маслоу, у взаєминах зрілих осіб переважає прагнення до підтримки, допомоги і зацікавленість в особовому зростанні іншого. Їх відносини характеризуються відвертістю, стабільністю, розумінням, згуртованістю.

Схожі висновки можна спостерігати в роботах інших зарубіжних психологів. Так, М. Яффе і Ф. Фенвік вважають, що, якщо при одному психологічно незрілому партнерові ще можуть бути збережені відносини, то при двох – вони безперечно приречені на провал[10][3].

Ці ідеї вимагають подальшого теоретичного опрацювання і емпіричного обґрунтування.

Мета даної роботи – обґрунтувати взаємозв'язок рівня самоактуалізації подружжя і їх задоволеності браком.

Найбільш відомим тестом, що вимірює самоактуалізацію, як багатовимірну величину, є опитувальник особових орієнтацій (POI) Э. Шострем. У СРСР він був адаптований М. В. Крозом, Л. Я. Гозманом, М. В. Латинською, і отримав назву – самоактуалізаційний тест (САТ) [4]. САТ вимірює самоактуалізацію за допомогою двох базових й ряду допоміжних шкал. Базовими є шкала компетентності у часі та шкала підтримки. До складу допоміжних шкал входять: цінності орієнтації, гнучкість поведінки, сенситивність, спонтанність, самоповага, самоухвалення, уявлення про природу людини, синергія, ухвалення агресії, контактність, пізнавальні потреби, креативність.

Для вимірювання ступеня задоволеності браком нами були використані два тести:

- тест вимірювання рівня задоволеності браком Ю. Е. Альшиної (тест №1);

- тест-опитувальник задоволеності браком В. В. Століна (Тест №2).

У емпіричному дослідженні брали участь 10 подружніх пар у віці від 18 до 25 років із стажем сімейного життя не більш одного року.

При обробці результатів був використаний метод кореляційного аналізу.

Результати кореляційного аналізу приведені в таблиці.

Встановлено, що між таким базовим показником самоактуалізації, як підтримка, і рівнем задоволеності браком існує позитивний зв'язок. Це дозволяє стверджувати, що відношення до браку пов'язане із ступенем незалежності цінностей і вчинків подружжя від дій зовнішнього середовища. Між II базовим параметром (орієнтація в часі) зв'язок відсутній. Також задоволеності браком супроводять такі параметри особової зрілості, як ціннісні орієнтації, спонтанність, пізнавальні потреби, креативність. Це говорить про те, що розвинена ціннісно-сміслова сфера особи подружжя, їх прагнення до придбання знань про навколишній світ, уміння подружжя виражати свої відчуття і діяти за обставинами, а також прояв ними творчій спрямованості йдуть рука в руку із задоволеністю браком.

Таким чином, наше дослідження дозволило емпірично обґрунтувати зв'язок між задоволеністю браком і такими параметрами особової зрілості подружжя, як підтримка, ціннісні орієнтації, спонтанність, пізнавальні потреби, креативність.

Список літератури

1. Адлер А. Наука жить. Пер. с англ. и нем. Киев: Port – Royal, 1997.
2. Алешина Ю. Е. Удовлетворенность браком и межличностное восприятие. Дис. канд. психол. наук. М. 1985.
3. Алешина Ю. Е. Семейная психология. – СПб, 1998.
4. Алешина Ю. Е., Гозман Л. Я., Дубовская. Социально-психологические методы диагностики супружеских отношений. М, 1987.
5. Алешина Ю. Е. Цикл развития семьи: исследования и проблемы.// Вестник МГУ. Психология, сер. 14, 1987, №2.
6. Гозман Л. Я. Психология эмоциональных отношений. М, 1987.

7. Егорычева И. Д. «Самореализация как деятельность»/ Мир психологии, 2005, №3.
8. Козлова Т. З. «Самореализация и самооценка пенсионеров»/ Психология зрелости и старения, 2006, №2.
9. Маслоу А. Психология бытия. Пер. с англ. М, 1997.
10. Шамионов Р. М. «Самоактуализация учителей и удовлетворенность жизнедеятельностью и собой»/ Мир психологии, 2002, №2.
11. Яффе М., Фенвик Ф. Секс в жизни женщины. М, 1991.

Показники зв'язку між параметрами самоактуалізації подружжя і їх задоволеністю браком

		коефіцієнт кореляції з рівнем задоволеності браком	
		тест №1	тест №2
Параметри самоактуалізації	орієнтація в часі	- 0,03	0,013
	підтримка	0,439	0,588**
	цін. орієнтації	0,507*	0,521*
	гнучкість поведінки	0,216	0,361
	сенситивність	-0,01	-0,15
	спонтанність	0,481*	0,457*
	самоповага	0,331	0,438
	самосприйняття	0,184	0,184
	Уявлення про природу людини	0,229	0,173
	сінергія	0,348	0,223
	ухвалення агресії	-0,14	-0,35
	контактність	-0,01	0,081
	пізнавал. потреби	0,244	0,437*
	креативність	0,481	0,45*

Примітка:

* - позначені коефіцієнти кореляції з рівнем значущості $p < 0,05$

** - позначені коефіцієнти кореляції з рівнем значущості $p < 0,01$